

DE SCHAKEL

Kwartaaluitgave van de Stichting Genootschap Engelandvaarders

"GIJ ZIJT DE SCHAKEL TUSSEN HEN, DIE THUIS BLEVEN, EN MIJ"

KONINGIN WILHELMINA

STICHTING GENOOTSCHAP ENGELANDVAARDERS

BESCHERMHEER ZIJNE KONINKLIJKE HOOGHEID PRINS BERNHARD DER NEDERLANDEN

Kwartaaluitgave van de Stichting Genootschap Engelandvaarders
Dec. 1993 / Jan. 1994 - 16e Jaargang, nr. 60

BESTUUR:

Ere-Voorzitter

F.Th. Dijkmeester	Magnoliaaan 7	7313 EV Apeldoorn	055 - 55 32 67
-------------------	---------------	-------------------	----------------

Voorzitter

R.W. Hemmes	Thorbeckelaan 74	2564 BS Den Haag	070 - 368 35 66
-------------	------------------	------------------	-----------------

Secretaris

Mevr. M.E.F. Borel Rinkes	Cees Laseurlaan 279	2597 GG Den Haag	070 - 324 04 47
---------------------------	---------------------	------------------	-----------------

Penningmeester

Fred M. Beukers	Vredehofweg 56	3062 ES Rotterdam	010 - 452 79 29
-----------------	----------------	-------------------	-----------------

LEDEN:

G. Meelissen, Sociale Commissie	Oostendorperstraatweg 69	8097 PL Oosterwolde	05252 - 13 61
R.A. Grisnigt	Canadalaan 25	4631 NT Hoogerheide	01646 - 1 34 15
Ch.H. Bartelings	Thomas Jeffersonlaan 58	2285 BB Rijswijk	070 - 394 14 67
R.M. ten Broek	Burg. de Villeneuve-singel 30	3055 AP Rotterdam	010 - 422 39 14
J.A. Bakker, Evenementencommissie	Zeekant 92g	2586 JB Den Haag	070 - 354 02 45
J. de Mos, Evenementencommissie	Marjorystraat 25	3151 SK Hoek v. Holland	01747 - 8 21 83

REDACTIE

Fred M. Beukers	Vredehofweg 56	3062 ES Rotterdam	010 - 452 79 29
-----------------	----------------	-------------------	-----------------

Stichting Genootschap Engelandvaarders:

Postbank: 35 95 00
Bank : 54.55.46.826
ABN-AMRO bank - Rotterdam

Het volgende nummer verschijnt in april 1994.
Gaarne hiervoor bestemde copy inzenden vóór 1 maart 1994.

De vroeg ingevallen vorst heeft op het einde van 1993 een desastreuze invloed gehad op de gezondheid van de bevolking van Bosnië. Het is toch vreselijk om te moeten toezien hoe mensen daar gewoon doodgaan van ellende en dat wij er niets of heel weinig aan kunnen doen. Als de ene groep van de bevolking verhindert dat hulpgoederen bij een in nood verkerende andere groep komen, weet je toch niet hoe dat dan ooit goed komt daar in de Balkan.

Ook in het Midden Oosten hebben de leiders hun volgelingen niet allemaal in de hand en is het nog lang geen vrede.

En hier hebben wij weer gezongen van vrede op aarde en in de mensen een welbehagen. Wij blijven hopen en het goede voorbeeld geven. Gelukkig blijven in ons Genootschap de meningsverschillen tot een minimum beperkt en kan alles worden uitgepraat en rechtgezet. En wie hulp nodig heeft, vindt bij zijn vrienden steun.

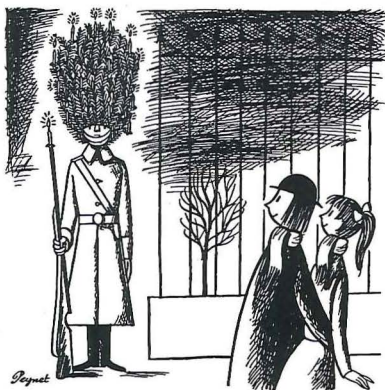
Maar we gaan wel steeds meer makkers missen. Zo op het einde van het jaar, als je je realiseert dat je weer een jaarwisseling hebt gehaald, dan mis je ze juist. Je bedenkt dat het leven voor sommigen heel kort is en voor de meesten van ons niet zo heel lang meer.

Dan weet je weer wat je allemaal nog zou willen doen en neem je je voor dat dan ook tijdig te realiseren.

Ik wens U toe dat U nog kunt genieten waar dat mogelijk is.

In de wereld om ons heen zal het in 1994 nog wel geen vrede zijn, maar ik wens U toe dat U in alle rust, na goede kerstdagen, een heel gezond en gelukkig 1994 tegemoet gaat en dat dit jaar U, en allen die U dierbaar zijn, veel goeds mag brengen.

Rudi Hemmes

"Happy Christmas"

N.W. SLUYTER 4-11-1908 – 4-11-1993

Bronzen Leeuw, Kruis van Verdienste, Oorlogsherinneringskruis

Nicolaas Wilhelm Sluyter, Cooc voor zijn vrienden, heeft een groot deel van zijn leven in de lucht doorgebracht. In 1932, hij was toen 24, begon hij zijn dienstplicht bij de JaVA (Jachtvliegtuig afdeling) in Soesterberg. Op 10 mei 1940 vloog hij gevechtsvluchten tegen de Duitsers.

Wat hij de eerste twee jaar van de oorlog heeft gedaan is mij niet bekend, maar op 27 maart 1942 vertrok hij samen met een ander oud-bestuurslid van het Genootschap Engelandvaarders, – de eveneens helaas overleden – Kapitein H.A. Luitwieler. Via België, Frankrijk, Spanje en Curaçao kwamen zij in de Verenigde Staten. Het waren belangrijke vluchtelingen gezien het VIP-treatment dat zij kregen. Zo vertrokken zij op 30 oktober 1942 per vliegtuig naar Engeland. Cooc kwam bij de RAF en versterkte weldra de gelederen van het 322 squadron. Een periode bracht hij in Canada door voor verdere opleiding tot instructeur.

Na de oorlog trad hij in dienst bij de KLM waar hij wederom instructeur-vlieger werd. In 1964 – hij was toen 56 – moest hij met pensioen. Maar het vliegen kon hij nog steeds niet laten en dus ging hij voor Fokker vliegen.

Een bevlogen vlieger, een geweldige instructeur, een zeer harde werker, maar altijd vrolijk en vol humor. Ik heb jaren nauw met hem samen gewerkt – ik was ook RAF en ook instructeur-vlieger bij de KLM – en het waren goede jaren van kameraadschap, collegialiteit en wederzijds vertrouwen.

Hij stierf in Italië op zijn 85e verjaardag. Jammer dat hij weg is, ik mis hem erg. Er is helaas niets aan te doen maar voor mij blijft Cooc altijd Cooc.

J.W.T. Bosch

E.H. VAN DER HARST

Op de baar lag geen Nederlandse vlag. Ook was er geen fluwelen kussen met een assortiment van onderscheidingen.

Zij die Eddie kenden, wisten echter hoe de rustige, vriendelijk ogende jongeman in de oorlogsjaren vanaf het eerste ogenblik de strijd met de bezetter en zijn handlangers agressief was aangegaan en die hij later steeds door eigen initiatieven op effectieve wijze probeerde voort te zetten.

De in Utrecht studerende Indoloog met een grote voorliefde voor de Sino-talen kon het onrecht van de onvrijheid steeds slechter verkroppen, waardoor hij in 1941 voor geruime tijd in het Oranjehotel belandde.

Na vrijlating toog hij **alleen** op pad, richting Spanje. In drie weken werden de voorlopers van de Pyreneeën bereikt.

Gendarmes accepteerden bij een treincontrole de amateuristisch vervalste carte d'identité niet. Voordat echter de menottes konden worden aangeklikt, sprong Eddie uit de snelrijdende trein.

Twee en een halve maand later strompelde hij uit een hospitaal, waarvan de naam mij is onschoten, op weg naar het Centre d'Accueil Neerlandais te Perpignan.

De breuken en wonden waren nauwelijks genezen, de twee geamputeerde vingers erg onwennig, toen hem gemeld werd dat hij met het eerstvolgende convooi per begin juli 1942 naar Barcelona kon afreizen.

Op de Cabo de Hornos werd hij direct door de overige flitsers geaccepteerd. Met hen reisde hij naar Engeland. Nog voordat het Kruis van Verdienste werd ontvangen lag zijn verzoek tot keuring voor vliegtuigbemanning en overplaatsing naar de Royal Air Force bij de Commandant.

Opgelucht, zoals zo vele flitsers, verliet hij het demoraliserende Wolverhampton in de verwachting zodoende sneller in actie te kunnen komen.

Alles verliep naar wens en de wings stonden de jachtvlieger in spé zeer goed.

Toen actie uitbleef nam de ongeduldige vlieger het initiatief overplaatsing naar de Royal Navy aan te vragen waar door het gevaarvolle werken op de vliegdekschepen steeds open plaatsen vielen.

Met de opgewekte Engelandvaarder Marinus van den Brink, die reeds na enkele weken omkwam, begon hij aan het werk boven de oceaan. Begin 1945 stapte Eddie over naar 860 Squadron van de Nederlandse Marine Luchtvaart Dienst. Na beëindiging van de vijandelijkheden was de liefde voor het militaire uniform snel minder geworden en opgelucht werden nog in hetzelfde jaar de burgerkleden aangeschaft. Eddie had toekomstdromen en horizons wenkten.

Veel plannen werden uitgevoerd doch niet alle hadden het beoogde succes.

Met zijn jeugdliefde die zijn tweede vrouw werd leefde hij de laatste jaren zeer gelukkig met de Pyreneeën als ver decor.

Een bloementak met rood-wit-blauw lint werd namens de Engelandvaarders door Bram Grisnigt naast de baar gelegd.

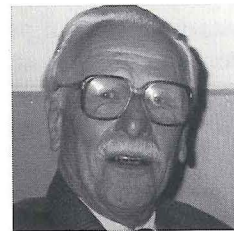
Op 12 november namen we afscheid van een oprechte flitsmakker.

Pim de Bruyn Kops

Op de jongste vergadering van het stichtingsbestuur heeft onze secretaris H.F.L. Wensink te kennen gegeven, dat hij wegens het bereiken van de leeftijd der zéér sterken, zich als bestuurslid en secretaris wilde terugtrekken. Voorzitter Hemmes betreunde het vertrek van onze "oude wijze man" ten zeerste en sprak daarbij uit naam van alle bestuursleden. Henk Wensink trad in de functie van secretaris in november 1985, na het overlijden van Hilbo Borel Rinkes, die vele jaren het secretariaat gevoerd had, daarbij gesteund door zijn echtgenote, Mevr. M.E.F.(Mees) Borel Rinkes.

Mees Borel Rinkes was ook voor Henk een steun en toeverlaat bij zijn werkzaamheden. Wij zijn Henk Wensink ten zeerste erkentelijk voor zijn wijze inzet in het bestuur. Tijdens een aparte bijeenkomst hebben wij op gepaste wijze van Henk afscheid genomen. Op voorstel van voorzitter Hemmes werd vervolgens aan Mevr. M.E.F. Borel Rinkes gevraagd of zij het secretariaat van Henk wilde overnemen. Veel tijd had zij niet om daarover te denken, want een unaniem applaus van de aanwezigen bezegelde haar benoeming tot secretaris van ons Genootschap. De continuïteit is gewaarborgd.

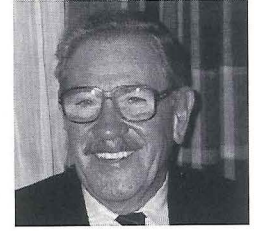
Het op onze bestuursvergadering van 2 juli 1993 benoemde bestuurslid Charles H. Bartelings zegde desgevraagd toe bereid te zijn om ook ten aanzien van secretariaatswerkzaamheden, indien nodig, zijn diensten ter beschikking stellen.

*Henk Wensink
...de leeftijd der
zéér sterken...*

*Mees Borel Rinkes
...gaat gewoon door,
altijd in voor een grapje...*

*Charles Bartelings
...nog jonge en
sterke schouders...*

Van de zijde van het Bestuur van de Stichting Samenwerkend Verzet 1940-1945 werd aan ons Bestuur bericht gezonden dat aan de Minister van Defensie is verzocht **alle** leden van de verzetsorganisaties (waartoe óók ons Genootschap behoort) op grond van fictief dienstverband als veteraan in aanmerking te doen komen voor een **veteranenpas**, zoals deze aan de oud-militaire veteranen wordt verstrekt.

FMB

JAARLIJKSE BIJDRAGE

Bij het ontvangen van deze SCHAKEL is het jaar 1994 alweer begonnen. Voor onze lezers in Nederland en België is zoals te doen gebruikelijk, het acceptgiroformulier weer bijgevoegd. Met dit formulier kan de jaarlijkse **vrijwillige** bijdrage van uw Postbankrekening of van uw Bankrekening weer worden overgemaakt naar de penningmeester.

Het is telkenjare weer hetzelfde verhaal, maar met het toenemen der jaren hebben we bijna allemaal last van het afnemen van onze memorie.

Dus herhalen we maar weer hoe de kas van ons Genootschap weer kan worden aangevuld. Dat is helaas nodig, willen we onze activiteiten kunnen continueren. De inkomsten voor de Stichting zijn voor het allergrootste deel bestemd voor de kosten die het produceren en het verzenden van de SCHAKEL nu eenmaal vergen. Een veel geringer deel van de inkomsten dient ter dekking van de kosten voor activiteiten van het Bestuur, Sociale Commissie, bloemen bij herdenkingen en attenties voor zieken (indien bij ons bekend).

Bij het invullen van de acceptgiroformulieren moeten in de daarvoor bestemde vakjes **alléén uw eigen Giro of Bankrekeningnummer worden vermeld**, niet het Giro of Banknummer van de Stichting. Dit gebeurt zo nu en dan nog wel met als gevolg verwarring bij de verwerking.

Degenen die elders in Europa of daarbuiten woonachtig zijn kunnen hun bijdrage **in cash** (in enveloppe met valuta van het land van vestiging) of per cheque aan de penningmeester verzenden. Let wel: cheques kosten echter aan beide zijden extra geld, de enveloppe met cash slechts één postzegel!

Ook dit jaar nog zijn wij in staat het **richtbedrag** van de jaarlijkse bijdrage te handhaven op f45,- (hoe lang nog?).

De acceptgiroformulieren of andere betalingsvormen kunnen tevens worden aangewend (mits apart vermeld) voor de bestelling van Engelandvaardersdassen en Engelandvaardersschildjes. Van beide items is nieuwe voorraad aangevoerd.

De prijzen van bovenstaande artikelen zijn als volgt:

Engelandvaardersdassen: f20,- per stuk

Portokosten: binnen Nederland f2,40; Buitenland binnen Europa f2,60; overige niet-Europese bestemmingen f5,50.

Engelandvaardersschildje: f25,- per stuk

Portokosten: binnen Nederland f5,-; Buitenland binnen Europa f9,50; overige niet-Europese bestemmingen f15,50.

Voor de goede orde zij tevens vermeld dat eventuele bijdragen voor het

"Vrijheidscarillon" (zie pag. 10 oktober 1993 SCHAKEL) **apart** op het acceptgiroformulier of bij betaling op andere wijze, moeten worden vermeld. Het verdient echter voorkeur om de bedragen voor het "Vrijheidscarillon" separaat over te maken met gebruikmaking van uw eigen daarvoor bestemde formulieren, op, ofwel het Postbankgironummer van de Stichting Genootschap Engelandvaarders: 359500, of op het Bankrekeningnummer van de Stichting: 54.55.46.826 ABN-AMRO bank, beide ten name van de Stichting te Rotterdam.

Uw penningmeester ziet met grote verwachtingen de resultaten van deze jaarlijkse financiële operatie tegemoet.

De penningmeester

22 SEPTEMBER 1993

REÛNIE SOESTERBERG

De vliegbasis Soesterberg was na een aantal jaren wederom onze gastheer voor de jaarlijkse reünie. En zoals te doen gebruikelijk waren er wederom velen die geen moment van deze happening wilden missen. Zij meldden zich dan ook lang voor het officiële aanvangsuur. De voorzitter en enkele bestuursleden hadden daarmede rekening gehouden om de vroegkomers te kunnen begroeten.

Er was bericht binnen gekomen dat onze Beschermheer, Z.K.H. Prins Bernhard der Nederlanden, op het laatste moment en onverwacht tot zijn grote spijt verhinderd was te komen, hetgeen door een ieder ten zeerste werd betreurd. Ook onze gebruikelijke fotograaf had het op het laatste moment laten afweten, zodat Soesterberg onverwacht voor een vervanger moest zorgdragen. Al met al vele zorgen voor de evenementencommissie. Ook de tafelschikking van de hoofdtafel moest letterlijk te elfder ure worden gewijzigd ook al omdat enkele KLU-autoriteiten eveneens verhinderd waren.

Door een schrijnend gebrek aan zitmeubelen in de grote ontvangstzaal moesten enkele uren aldaar staande worden doorgebracht, hetgeen voor ons telkenjare ouder wordende gezelschap met grote moeite werd volbracht.

De welkomstwoorden van de voorzitter; de zoals gebruikelijk slecht verstaanbare huishoudelijke mededelingen van evenementencommissielid Jan Bakker; het door de regen naar binnen geloodste geharrewar over de groepsfoto zon-

der groothoeklens; enfin alles leidde ertoe dat het moment van de maaltijd wat later viel dan bedoeld was.

Het herdenken van onze overledenen door voorzitter Hemmes werd voorafgegaan door enige gevoelvolle woorden ter nagedachtenis aan de kortgeleden overleden Beschermheer van onze Belgische zusterorganisatie, Zijne Majesteit Koning Boudewijn. Dit werd door de aan tafel aanwezige Henri Branders, voorzitter van de Belgische organisatie, ten zeerste gewaardeerd. De nasi-maaltijd werd met smaak geconsumeerd, waarna een bezoek werd gebracht aan het Militaire Luchtvaartmuseum. Daar was een speciale tentoonstelling ingericht ter gelegenheid van het 50-jarig bestaan van het 322 squadron. Een indrukwekkende collectie foto's over de geschiedenis van 322 squadron was er te zien, en voor degenen die daar belangstelling voor hadden was in de museumshop een fraai uitgevoerd gedenkboek te koop. "322 squadron, sporen van zijn verleden, lijnen in zijn geschiedenis", geschreven in opdracht van de Sectie Luchtmachthistorie van de Staf van de Bevelhebber der Luchtstrijdkrachten, door Drs. W.H. Lutgerd. In dit boek een uitgebreide fotoreportage van Bart Sorgedragers. Zijn bijzondere interesse in de geschiedenis van 322 squadron vloeide voort uit de omstandigheid dat één van zijn ooms, Bert Wolters, vanuit Nederland naar Engeland ontsnapte om vandaar uit een bijdrage te leveren in de strijd tegen de Duitsers en als vlieger bij het 322 squadron uiteindelijk in september 1944 op dramatische wijze verongelukte. Het boek opent met een hoofdstuk getiteld "**Bert Wolters, Engelandvaarder en 322 vlieger**", waarin het leven van Bert Wolters, inclusief zijn Engelandvaart, uitvoerig uit de doeken wordt gedaan.

Vele Engelandvaarders maakten tijdens het bezoek aan het museum gebruik van de mogelijkheid het boek te kopen. Voor belangstellenden om het boek

GEBARENTAAL OP DE REÛNIE

1. "Nee, het zit tóch anders..."
2. "Die jongelui toch!"
- 3 "Thumps up"
4. "160 plus"
5. De onvermijdelijke groepsfoto.
6. "Soesterberg maakt een vuist"
7. "Het is niet te geloven...!"
8. De zorgen zijn achter de rug.
9. "Wat moeten we daarvan denken...?"

alsnog te bestellen, kan dit geschieden bij het Militaire Luchtvaartmuseum, Kamp te Zeist, Postbus 184, 3769 ZK Soesterberg, Telefoon 03463-53815/32790; Fax 03463-51143. Een bezoek aan dit museum is ook zeer de moeite waard.

En zo naderde het einde van deze wederom zeer geslaagde reünie, waar velen de beste herinneringen aan overhouden.

De band tussen de Engelandvaarders en de Koninklijke Luchtmacht blijkt een hechte band te zijn, niet alléén vanwege de betoonde gastvrijheid in Soesterberg en de goede verzorging aldaar, maar ook vanwege de link die er gelegd werd via de Tentoonstelling in het Museum en de publikatie van het boek.

FMB

P.S. De bijgaande foto-collage is vervaardigd aan de hand van amateur-kiekjes door uw redacteur ter plekke gemaakt.

31 AUGUSTUS - DELFT - HERINNERING AAN KONINGIN WILHELMINA

De verjaardag van wijlen H.M. Koningin Wilhelmina werd wederom dit jaar herdacht bij de Crypte in de Nieuwe Kerk te Delft.

Een klein groepje Engelandvaarders kwam daar bijeen om na het leggen van een bloemstuk bij het portret van de Moeder der Engelandvaarders enkele minuten stilte in acht te nemen.

Ons bestuurslid Jacob de Mos nam dit keer de honneurs waar door een noodzakelijke afwezigheid van onze voorzitter Hemmes. Met enkele gevoelvolle, goedgekozen woorden vertolkte Jacob de gevoelens van niet alleen de aanwezige maar ook van alle Engelandvaarders, gevoelens van dankbaarheid en waardering voor datgene wat Koningin Wilhelmina in de oorlogsjaren voor de Engelandvaarders heeft betekend.

Dit is wellicht een juiste plaats om de herinnering aan Koningin Wilhelmina van Engelandvaarder **Kees van de Poel** (nog steeds woonachtig in Venezuela) te vermelden. In zijn dezer dagen door onze redactie ontvangen dagboek stonden de volgende passages, die wij in het Engels door hem geschreven integraal overnemen.

1942 Guelph Barracks. Canada.

In mid November 1942 our Queen Wilhelmina came to visit us. She made the inspection accompanied by the Captain and at the end she stopped in front of our commander and asked if there were any ill men. He replied that there was one and that he was in a hospital in Kitchener. What is his name, she asked. He did not know so I said out loud, his name is Harry Wertheim. The Queen took a few steps in my direction and asked: "What is your name?". So I gave my name and explained that I was a friend and we were in Le Soler camp together. He was now in the hospital with T.B. in the bones and according to the doctor would not live to the end of the year. She turned around and asked the Captain if he knew how to get to the hospital. He said yes your Majesty. She took my hand and said we will see each other in England. A week later I went to visit Harry. At the entrance of the hospital I met the doctor who remarked "That Queen of yours must be a witch because after she spoke with Harry, that man is in better condition and will now live." Speaking with Harry he told me that the Queen had told him that now after all the problems he had to live and she promised to notify his family in Holland that he was fine in Canada sending this message via the secret service in Holland. So he said that he couldn't make her a liar and not be ok. He had many operations afterwards in the hospital of Toronto. He married his nurse who was Dutch and still lives in Toronto.

April 1943. Londen:

During the first month I received a call from the Embassy of Holland in London to present myself at such and such a date and at 10:00 for a presentation to the Queen Wilhelmina. There were in total seven, sailors, the Brigade of Wolverhampton and I the only in RAF uniform. The Ambassador explained that I was to receive a medal for having arrived from our country occupied by the Germans. So he had a list with our names and put us in line according to his list on which I was number three.

The Queen came and he would give her the names and she put on the medals. When it was my turn, she said "I know this is Van der Poel" and "How is our friend Harry?". For a moment I was frozen like stone, it had been eight months since I gave my name one time only and she had to have heard thousands of names. So I could only say: he is somewhat better.

At the end of the ceremony she told the Ambassador that she wanted to speak with the men at 4:00 for tea in my Windsor house, and that he was to bring them there. In this way we first had lunch and then went in the Ambassador's car to Windsor.

At 4:00 sharp she came and personally served us tea and a piece of cake not wanting assistance from the servants. She said, "These men serve my country so I serve them here." After speaking a bit at the table she said that she wanted to speak for five minutes with each one alone in the garden. So I was again number three to walk with her in the garden. I first told her the news about Harry according to what I had received from him about all his operations. Afterwards, she asked where my house was in Holland. When I told her Velsen, she told me that on the last day before the surrender of Holland, she crossed on the ferry in Velsen to Den Helder where she boarded a ship to go to London. But when the ferry reached the middle of the canal a Messerschmitt-plane came shooting its machine guns at the ferry. Everyone fell to the floor and nothing serious happened to us. Only the windows of the Captain's cabin were broken but he stayed in his post and brought the ferry safely to the other side. She said that she had wanted to thank the Captain personally but they did not let her because the plane returned and they had to hide quickly with the car under the trees on the avenue. She then said "I would like it very much that when you return to your home you find this Captain and give him my thanks." "That would be easy because this Captain was my father", I told her with pride. So with this and that 15 minutes passed instead of the allotted 5 minutes.

The Ambassador and the others asked me why I spent so long a time with her and I only said "she's my friend".

FMB

28 NOVEMBER 1993

De herdenking van de **sterfdag van H.M. Koningin Wilhelmina** bij het imposante monument van de beeldhouwster, mevrouw van Pallandt, in den Haag werd dit maal - het was een vrieskoude zondagochtend - wederom door een 30-tal Engelandvaarders, sommigen vergezeld van hun echtgenotes, bijgewoond. Het gebouw van de Raad van State was, ondanks de zondag, voor ons beschikbaar, mede dank zij de goede zorgen van onze "regelaar" Jacob de Mos. Dit keer verzamelden wij via de hoofdingang aan de Kneuterdijk, in de ons bekend ruimte.

Gehuld in warme jassen gingen wij naar het aan de achterzijde staande monument waar voorzitter Hemmes en Jacob de Mos een fraaie vaas met bloemen stijlvol aan de voet van het monument deponeerden, waarna voorzitter Hemmes met goedgekozen woorden de aanwezigen herinnerde aan de betekenis van Koningin Wilhelmina voor het Vaderland en voor ons Engelandvaarders. Enige momenten van bijna hoorbare stilte in het op dat tijdstip uitgestorven Den Haag besloten deze toch wel heel koude bijeenkomst. Na een kort samenzijn in het gastvrije gebouw van de Raad van State met koffie en speculaas, ging eenieder weer zijns wegs.

De gastvrijheid, die de heer Hollenstelle wederom betoonde, stemde alle aanwezigen tot grote waardering.

FMB

NAJAARSBIIJEENKOMST

Wat een prachtige dag! Misschien wel de mooiste herfstdag van 1993. De stemming en conversatie onder de 42 aanwezigen was een afspiegeling van het weer: zonnig, kleurrijk, ietsjes nostalgisch.

Ons reünie-tje wordt door steeds meer vrienden van buiten de regio bezocht. Mogelijk dat factoren als tijdstip, centrale ligging, redelijke prijzen, informeel en gemoedelijk karakter aanleiding zijn de bijeenkomst te bezoeken.

DE VOLGENDE REÜNIE IN HET VOORJAAR VAN 1994

Deze is vastgesteld op **donderdag 24 maart** in **Motel Gilze-Rijen**. Aanvang **vanaf 11.00 uur**, lunch omstreeks 12.30, einde ongeveer 15.00 uur.

Dit Van der Valk Motel is te bereiken via de autosnelweg E 312/A58 (Breda-Tilburg) afslag Gilze-Rijen, bordjes met bekende toekan volgen. Afstand afslag tot motel ca. 500 m. In verband met tafelbespreking wordt tijdige opgave van uw deelname aan één van hieronder genoemde contactpersonen op prijs gesteld:

Toine Lazeroms	04132-64884
Cor van Remmen	01650-36488
Bram Grisnigt	01646-13415

DANK AAN DE BEVRIJDERS

Niet alleen in de oorlog, maar soms ook daarna, gebeuren de vreemdste dingen. Dingen, waarvan men pas later, met wat moeite, kan aannemen dat het geen "verhaaltje" is.

Dit verhaal begint tegen het einde van de oorlog 40-45.

Golven bommenwerpers met hun escorte teisteren het derde Rijk. Een Amerikaanse bommenwerper wordt door afweergeschut boven Duitsland geraakt en kan zijn plaats in de formatie niet handhaven. Hulp van jagers wordt gevraagd maar de nog beschikbare tijd is te kort. Bij het naderen van de Noordzeekust wordt per parachute het vliegtuig door de crew verlaten. Één der "parachutisten" wordt vanaf een patrouillevaartuig van de Kriegsmarine beschoten, hangende aan zijn parachute, wordt geraakt en overleeft het niet. De andere bemanningsleden worden gepakt door de Duitsers. Het toestel stortte neer.

Vele jaren verstreken, totdat in 1992 naspeuringen van één der "crewmem-

bers" ertoe leidde, dat hij vanuit de V.S. met echtgenote en zwager in Holland kwam en daar de eerste contacten legde voor verder onderzoek. Ten tweede male kwam het gezelschap naar ons land om die plaatsen te bezoeken, waar de bomber-crew na de parachutesprong neer kwam en waar het vliegtuig neerstortte. Met behulp van plaatselijk goed bekende gidsen lukte dat ook; het bezoek was goed voorbereid.

Tenslotte zou een commandopost – in een bunker aan de kust – worden bezocht, waar waarschijnlijk de beschieting van vliegtuig plus bemanning werd gecoördineerd. Helaas was het niet mogelijk om toegang tot deze bunker te verkrijgen, ondanks gedane toezeggingen. Onverrichterzake ging het gezelschap terug, teleurgesteld, ook de gidsen.

Gezien de leeftijd van de drie Amerikanen zal dit wel hun laatste bezoek aan Holland zijn geweest. Des te bedroevender was het gebrek aan coöperatie – m.i. onnodig – van de sleutelbeheerder der bunker.

Een kans om "onze dank" aan onze bevrijders tot uiting te brengen, ging verloren!

N.B. Dit is een waar verhaal.

Klaver

VLIEGERSHANDSCHOENEN

VOOR EEN GOED DOEL

Wij werden benaderd door een Engelandvaarder (exKLU) met het verzoek in de SCHAKEL een oproep te plaatsen voor een goed doel:

Een goede oude vriendin van deze Engelandvaarder lijdt aan ernstige bloedcirculatie problemen o.a. in haar beide handen. Deze problemen kunnen verzacht worden door gebruik van bovenvermelde handschoenen.

Het betreft hier bij de RAF-opleiding in Engeland in 1943 gebruikte **handschoenen van witte zijde waarover dunne wol**.

Wie van onze lezers heeft zulke handschoenen uit die tijd bewaard en is bereid deze af te staan voor dit goede doel of wie weet waar deze handschoenen te vinden zijn? Met het afstaan van deze handschoenen kunt u betrokken patiënt een enorme dienst bewijzen.

Gaarne bericht aan ondergetekende:

Fred M. Beukers, Vredeshofweg 56, 3062 ES Rotterdam. Tel. 010-4527929.

Mede geïnspireerd door o.m. het militair tehuis Bronbeek, vraagt een aantal Engelandvaarders zich af of er mogelijkheden zouden kunnen worden gecreëerd om in de naaste toekomst gezamenlijk in een tehuis te kunnen worden ondergebracht.

Vooraf voor diegenen voor wie het deelnemen aan reünies moeilijk gaat worden en die toch graag onder collega's verkeren, zou zo'n tehuis een uitkomst zijn.

Teneinde de belangstelling onder Engelandvaarders voor het plan te peilen, wordt eenieder die hiervoor belangstelling heeft, verzocht zo spoedig mogelijk, maar vóór 1 februari a.s., bij ondergetekende te reageren. Aanvullende ideeën op de eventuele uitvoering van het plan en op het gebied van subsidiëring en financiering zijn natuurlijk van harte welkom.

Charles H. Bartelings, Thomas Jeffersonlaan 58, 2285 BB Rijswijk. Tel. 070-3941467.

EEN BRIEF UIT AUSTRALIË

De laatste "Schakels" hebben voor mij allemaal zeer droevig nieuws. Zo hebben de dood van Peter Tazelaar en Bob van der Stok mij zeer aangegrepen en gisteren las ik in de laatste Schakel het overlijden van Hans Fanoy.

Nu ik rustig op mijn boerderijtje in **Robe**, prachtige natuur, een oud vissersdorp 250 km ten zuiden van Adelaide de dood afwacht, haal ik steeds meer oude herinneringen op. Zo las ik in een van mijn oude logboeken dat ongeveer 50 jaar geleden ik als waarnemer op een Catalina vliegboot onder commando van Gerard Reynders langs de sterke Japanse vloot en vliegbasis Ambon vloog op weg naar de kust van Borneo tegenover het eilandje Tarakan om de patrouille onder leiding van Oscar Drijber op te halen. Drijber was daar met zijn manschappen 4 weken geleden afgezet om te trachten informatie in te winnen over de sterkte van de Japanse bezetting van het olie eiland Tarakan. Hierover hadden de geallieerden vrijwel geen gegevens en Tarakan had een grote prioriteit in de opmarsch van Gen. MacArthur naar Japan. Oscar Drijber had groot succes met zijn zeer gevaarlijke opdracht. Hij meldde dat Tarakan tussen de 2000 en 3000 Japanse soldaten had en gaf de opstelling en sterkte v/h afweergeschut en de kustkanonnen precies en nauw-

keurig door. Enige maanden later heroverden de geallieerden Tarakan. Een zeer succesvolle operatie, maar uiterst gevaarlijke operatie, van Oscar Drijber. Drijber kreeg geen enkele onderscheiding voor zijn moed, volharding en bekwaamheid om deze gegevens bij elkaar te krijgen. Hij was nl. een merkwaardige figuur die niet goed met zijn meerderen overweg kon. Zo gaat het verhaal dat hij op een avond in de officiersmess in Brisbane kwam met zijn luitenantsterren gespeld op zijn gulp. Toen een woedende overste vroeg wat dat te betekenen had antwoordde Oscar "Hiermede voeren wij toch in Australië de oorlog". Oscar was een beroepsofficier van de KMA en aanzien hij na de overgave van het Ned. leger weigerde zijn woord aan de Duitsers te geven, in Colditz gevangen gezet. Hij wist echter gauw te ontsnappen en in Australië aan te komen waar hij als geheim-agent dienst nam als agent bij NEFIS. De kroon op zijn werk was ongetwijfeld het tot zo'n succesrijk einde brengen van de operatie Tarakan, maar vanwege ruzies met meerderen kreeg hij geen enkele onderscheiding. Schande! Reynders moest voor Tarakan en zeer vele andere zeer gevaarlijke landingen de M.W.O. zelf claimen, maar kreeg die dan ook na onderzoek onmiddellijk toegewezen. Fanoy was officier van de Tromp, behalve onderzeeërs het enige Ned. oorlogsschip dat in die tijd in deze wateren opereerde. In de longroom van de Tromp was eens het volgende gedicht aangeplakt:

"Voor het vaderland te sneven
maar toch te blijven leven
is slechts aan hun gegeven
die met hun billen op stoelen blijven kleven."

(en een waltoelage van £ 50 !)

Misschien vind je het de moeite waard om het bovenstaande als vrolijke noot in de Schakel op te nemen. (ja - redactie)

Helaas laat mijn gezondheid en voornamelijk die van mijn echtgenote, waarmee ik nu bijna 50 jaar getrouwd ben, het niet toe om nog eens naar Nederland te gaan en een reünie bij te wonen.

De groeten aan alle bekende Engelandvaarders en vooral aan mijn bridge-partner Henk Wensink.

Het allerbeste,
Karel Michielse

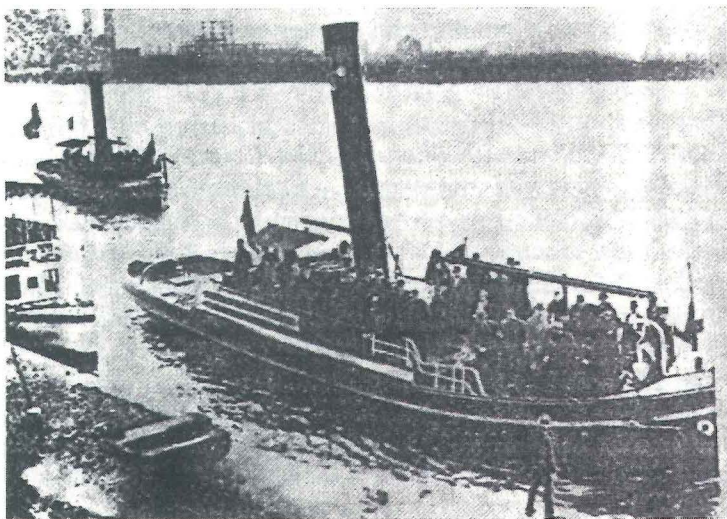
In het tijdschrift "DEDALOS" van onze Belgische zusterorganisatie het Nationaal Verbond van Oorlogsontsnapt (NVOO) stond onlangs een verhaal dat wij ook onze lezers niet willen onthouden.

De daarin beschreven gebeurtenis speelde zich af in de eerste wereldoorlog, in januari 1917, tijdens de bezetting van België door de legers van Kaiser Wilhelm. De NVOO bestaat al sinds 1926 met het doel de in 1914-1918 aan de vijand ontsnapte Belgen te verenigen.

Hevig werd er in die oorlogsjaren gevochten in de loopgraven aan de rivier de IJzer in het Zuid-Westen van Vlaanderen, waar Belgen, Engelsen en militairen van de Britse overzeese gebiedsdelen bij duizenden sneuvelden, maar ook stand hielden in die loopgraven op nog geen 50-meter afstand van de vijand. Van "crossings", zoals in 1944-1945 bij ons in de Biesbos, was géén sprake. Toch waren er vele Belgen en ontsnapte krijgsgevangenen die het bezet gebied wensten te ontvluchten om zich te scharen aan de zijde van hun vechtende landgenoten. De door de Duitsers zeer zwaar bewaakte grens met Nederland bood daartoe soms wel de gelegenheid.

(Vrij vertaald uit het Frans:)

Het water van de rivier de Maas stroomde bij Eijsden vrijelijk Nederland binnen. Scheepvaart was echter door het aanbrengen van allerlei obstakels onmogelijk. In januari was het seizoen van hoge waterstanden, een versterkte afvoer van water naar het Noorden en kolkende stromingen.

Le remorqueur ATLAS V en 1939.

De "Atlas V" een zwaar ijzeren stoomsleepboot van 23,50 m lengte, voorzien van een stoommachine van 35 PK die de schroef aandreef, was weliswaar door de bezetter gevorderd, maar de kapitein/eigenaar, ene Jules Hentjens was nog steeds kapitein.

Hij stond in de schipperskringen bekend als een onverschrokken karakter en was daarom zeer gerespecteerd.

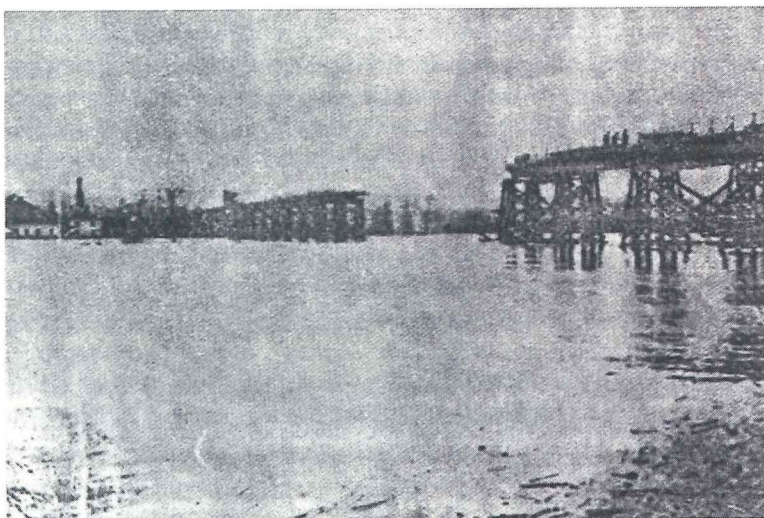
Op 3 januari 1917 nam hij in de noordelijke buitenwijk van de stad Luik aan de kade van Coronmeuse, vlak bij de sluisen van dezelfde naam, in het holst van de nacht 107 passagiers aan boord, die onderdeks werden opgeborgen. Zij hadden de wens te kennen gegeven naar Nederland te willen uitwijken.

De stoommachine was op volle druk gebracht en op het moment dat de wacht van de sluisbedienden werd gewisseld werden de trossen van de Atlas V losgesmeten en gebruik makende van de stroom in de rivier gleed het schip geluidloos door de sluis. Gebruik makend van de aanzwellende stroom en de pikdonkere nacht, had deze geruisloze manoeuvre tot gevolg dat enkele kilometers verder aan de andere zijde van de Wandre-brug, de vijandelijke wachtposten pas iets in de gaten kregen. Tijdens het daarop volgende traject door het plaatsje Herstal en even voorbij Jupille ontstond enig rumoer op de wal en eerst bij het dorpje Argenteau hoorde Jules Hentjens, nu in volle kracht vooruit varende, de eerste kogels om zijn oren fluiten.

Nu er nog maar een paar kilometer te varen was, begonnen de wachtposten op de oever te beseffen wat er aan de hand was. Op de linkeroever opgestelde schijnwerpers flitsten aan bij het oude fort Pontisse en de Atlas V werd onophoudelijk door de mitrailleurs vanaf de wal beschoten. Jules Hentjens reageerde spottend bij elke inslag met "veel te klein" waarbij hij op de kogels, die afketsten op de zwaar ijzeren scheepshuid doelde. De passagiers beneden-deks, die niets konden zien hoorden wel het geratel van de mitrailleurs en de inslagen op het zware ijzer, maar zij hadden het volste vertrouwen in de afloop, hiertoe aangezet door de dappersten onder hen. Er heerste een wonderlijke kalmte. Maar voordat het uiteindelijke doel zou worden bereikt, zouden de passagiers nog meer angstaanjagende ervaringen opdoen. Kapitein Hentjens wist dat de stuwen in de rivier in het winterseizoen gestreken waren en dat daardoor de Maas voldoende diep was. Hij moest ervoor zorgen dat hij de kleine eilandjes in de buurt van Hermalle, Argenteau en Visé ontweek hetgeen een slalomachtige koers vereiste. Deze manoeuvres werden ook gevoeld door de 107 benedendeke passagiers, maar zij wisten niet hoe groot het risico van deze bewegingen was. Een stranding op een van die eilandjes zou beslist tot einde oefening hebben geleid.

Een bewapende Duitse motorboot probeerde de zeer snel varende Atlas V

in te halen maar kapseisde in het kolkende schroefwater van de sleepboot. Even beneden de reeds vernielde brug van Visé hadden de bezetters een noodbrug gebouwd. Haentjes voer, nog steeds op volle kracht op een van de overspanningen af, vernielde een pijler en duwde het brugdeel opzij. De botsing was zo hevig dat de sleepboot even stil lag waarbij de passagiers benedendeks door elkaar werden geschud door de klap. Zij dachten dat dit het einde was maar Jules Haentjes had het roer nog steeds stevig in handen en zonder noemenswaardige schade aan zijn oersterke schip zette hij de tocht voort, achter hem in het water een chaos van ijzeren en houten balken, rails en op de brug geplaatste mitrailleurs en Duitse soldaten.

*Le pont de Visé, détruit en janvier 1917 après le passage du remorqueur ATLAS V.
(document des archives de guerre de Berlin)*

Op enige honderden meters afstand van de Nederlandse grens, hadden de bezetters een op een vlot aangebrachte vuurtoren verankerd, die hetzelfde lot als de brug trof. Het vlot met vuurtoren, bewapening en manschappen ging eveneens kopje onder.

Als laatste hindernis bleef nog over een stelsel van onder elektrische stroom staande kabels en zware kettingen precies op de grens van oever tot oever gespannen. Met vaste hand stuurde de kapitein zijn schip op volle kracht door deze obstakels. Alles knapte af.

De laatste hindernis was overwonnen en de passagiers konden in het vrije

Nederland aan wal worden gebracht. 107 mensen werden in Eijsden afgeleverd, 107 Belgen bereid om het vaderland te dienen.

Zo eindigt het verhaal in DEDALOS.

Maar hoe deze 107 Belgen uiteindelijk via Engeland hun strijdmakkers op het continent bereikten, en wat er verder met de Atlas V gebeurde, vermeldt de historie niet.

In Nederland waren er interneringskampen die de Belgische vluchtelingen opvingen. Een soort Miranda de Ebro's maar dan wel wat geciviliseerder.

Zou iemand van onze lezers, uit de overlevering hierover aanvullende gegevens kunnen verstrekken om dit verhaal compleet te maken?

FMB

P.S.

De bij dit artikel gevoegde foto's zijn helaas van slechte kwaliteit, wij namen ze over van het tijdschrift "Dedalos" die op haar beurt ze had overgenomen van een zeer oude krant (1953).

H.J. STUTJES EN B. SPROET?

Van de heer Carel Callenbach, Groenmarkt 7, 7201 HW Zutphen, Tel. 05750-41186 ontvingen wij onderstaande fotocopie van een brief van ene Bull Sproet"je" aan Henk Stutjes. Dit zijn vermoedelijk schuilnamen. De brief is afkomstig uit enkele boeken die een oom van Callenbach gevonden heeft tussen aan aantal boeken, waarschijnlijk afkomstig van de vader van EV'er Gerard Dogger.

De heer Callenbach verzocht om de fotocopieën op te nemen in de "SCHAKEL" en aan de lezers te vragen of er nog iemand is die zichzelf of anderen daarin herkennen.

Ook uw redactie zou graag kennisnemen van uw eventuele reactie op deze brief van 18 dec. 1942 uit Lissabon.

FMB

Hissabon, 12.12.42.

Beste Henk,

Hoe gaat het. Lindelyk
weer eens iets van mij. Ik
maak het goed en ben ik
blakende welstand.

Hoe gaat het elders?
Ik hoop, mee ben bijna overtuigd,
van goed.

Ik heb veel werk en
vermaak me wel. Mijn doel
is eigenlijk al bereikt, want
ik wilde je slechts een groetje
geven. Hoe maakt ^{lange} Piet het
en z'n familie? Geef ze
mijn groeten, wil je en omhels die ^{brouwen}.

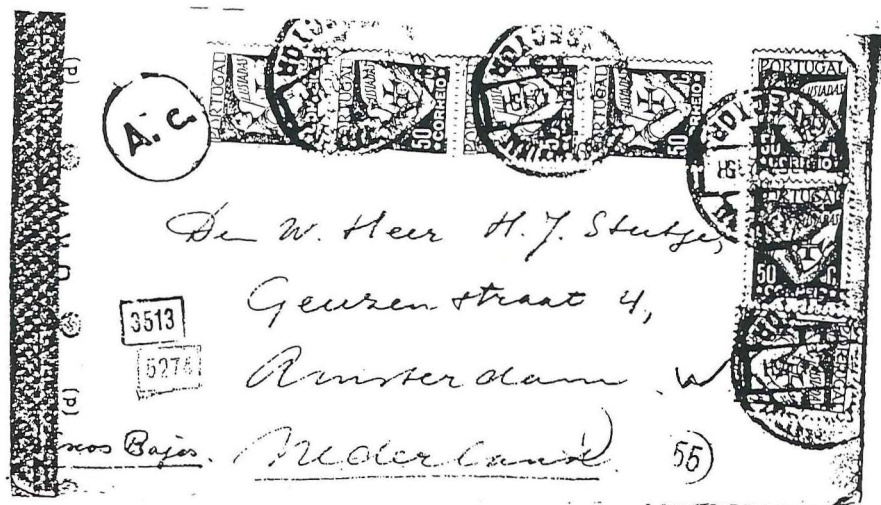
Met veel hartelijke groeten
aan alle bekenden en vrienden
en ik wensch jou en al die-
genen een prettig Kerst-
feest. Hou je taai en alle
anderen ook.

Hopelyk zien we elkaar later
weer eens.

Met allerbeste,

in
Pulsproetje.

P.S. Je ziet dat ik nog
niemand vergeet ben,
wat ook nooit zal
doen, zelfs na een
afwezigheid van een
oorlogsduur.

ADRESSENBESTAND
Stichting Genootschap Engelandvaarders

Aanvullingen en wijzigingen no. 8 op de adressenlijst van 1 februari 1992.

Overleden:

S.K. Aertsen
H.A. Büchel
S.M. Doorenbos
E.A. van der Harst
E.W. Rutteman
B.J. Slingenberg
N.W. Sluyter

Kadier en Keer
Johanneshov, Zweden
Beverwijk
Salherm, Frankrijk
Maracaibo, Venezuela
Bathmen (Ov)
Lucca, Italië

Toegetreden:

N. Buchsbaum

B.P. 26, 06230

St Jean Cap Ferrat,
Frankrijk

Verhuisd - correcties:

P. Bouman
A. le Comte
J.J. van Eeghen
L.W.M. Hendriks
M.C. le Poole

Kromme Elleboog 64
Vurtense Schans 43
Utrechtseweg 62/31
Triangel 2
Middleton Field 7

3311 NN Dordrecht
3582 Koersel, België
6866 CM Heelsum
6093 GZ Heythuizen
Lincoln, LN2 1QP GB

F. van den Brink, Postcode moet zijn: **1733 LS**

Adreswijzigingen en correcties gaarne aan:

Mevr. M.E.F. Borel Rinkes

Cees Laseurlaan 279
2597 GG Den Haag
Tel. (070) 324 04 47